

Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi

International Journal of Humanities and Art

<http://www.trkdergisi.com>

Araştırma Makalesi / Research Article

e-ISSN:2757-6388

trk dergisi

2024

5(2):87/111

Geliş Tarihi / Receive : 22.10. 2024

Kabul Tarihi / Accepted : 31.12 2024

Halil Karaduman'ın Hüzam, Uşak ve Zavil Makamındaki Taksimlerinin Müziksel Analizleri¹

Musical Analyses of Halil Karaduman's Hüzam, Uşak, and Zavil Makam Taksims

Soner ÇİNİ

Dr. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik
Bölümü

soner.cini@ahievran.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-0635-2317

Onur GÜÇLÜ

Prof. Dr. / Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi

h_onur_k@hotmail.com

Orcid ID: 0000-0001-5744-4057

Atıf/Cite as: ÇİNİ, S., & Güçlü, O. Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri. *Trk Dergisi*, 5(2), 87–111

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından ve bir intihal programında incelenmiş intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two reviewers and in a plagiarism program and has been confirmed to be free of plagiarism.

¹ Bu makale, Necmettin Erbakan Üniversitesi Doktora Programında, "Kanun Taksimlerine Yönelik Alıştırmaların Kanun Eğitiminde Kullanılması İlişkin Bir Alan Araştırması: Halil Karaduman Örneği" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zamil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Öz

Bu çalışma, Halil Karaduman'ın Hüzam, Uşak ve Zamil makamında icra ettiği kanun taksimlerini müziksel ve teknik boyutlarıyla inceleyip analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden "betimsel analiz" yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Halil Karaduman taksimleri, örnekleme ise sanatçının Hüzam, Uşak ve Zamil makamlarında icra ettiği taksimler oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde, Halil Karaduman'a ait albümlerinde bulunan Hüzam, Uşak ve Zamil makamında icra ettiği taksimler notaya alınmış, müziksel ve teknik analizleri yapılmıştır. Hüzam makamı taksimde Kaba İrâk ve Tiz Nevâ perdeleri, Uşak makamı taksimde Kaba Râst ve Tiz Muhayyer perdeleri ve Zamil makamı taksimde Yegâh ve Tiz Muhayyer perdeleri arasında icra edildiği sonucuna, Hüzam ve Zamil makamı taksimlerde 7 ve Uşak makamı taksimde 5 adet makam sesleri haricinde kullanılan ses olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hüzam makamı taksimde Rast perdesi ile seyre başladığı, makamın seyrine uygun bir şekilde Müstear ve Hüseyini makamlarına geçki yaptığı ve son olarak segah perdesinde karar ettiği, Uşak makamı taksimde Dügah perdesinde seyre başladığı, makamın seyrine uygun bir şekilde Segâh, Tâhir, Acem ve Araban makamlarına geçki yaptığı ve Dügah ve Neva perdesinde karar ettiği, Zamil makamı taksimde ise Tiz Buselik perdesinde seyre başladığı, makamın seyrine uygun bir şekilde Nikriz makamına geçki yaptığı ve rast perdesinde karar ettiği ayrıca İcracı taksimlerinde belirtilen makam geçkileri ağırlıklı olarak makam seyrine uygun bir tavırla kurguladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halil Karaduman, Kanun, Taksim, Doğaçlama, Makam

Musical Analyses of Halil Karaduman's Taksims in the Hüzam, Uşak, and Zavi Makams

Abstract

This study aims to examine and analyze the musical and technical aspects of the qanun improvisations performed by Halil Karaduman in the Hüzam, Uşak, and Zavi modes. The study employs the "descriptive analysis" method from qualitative research approaches. The population of the research consists of Halil Karaduman's improvisations, while the sample includes the artist's improvisations performed in the Hüzam, Uşak, and Zavi modes. In the analysis of the data, the improvisations performed by Halil Karaduman in the Hüzam, Uşak, and Zavi modes from his albums were transcribed, and their musical and technical analyses were conducted. The analysis revealed that in the Hüzam mode improvisations, the Kaba Irâk and Tiz Nevâ pitches were used; in the Uşak mode improvisations, the Kaba Râst and Tiz Muhayyer pitches were utilized; and in the Zavi mode improvisations, the Yegâh and Tiz Muhayyer pitches were performed. Additionally, it was found that there were 7 pitches used outside the modal notes in the Hüzam and Zavi mode improvisations, while 5 pitches were used outside the modal notes in the Uşak mode improvisations. The analysis concluded that in the Hüzam mode improvisations, the starting pitch is Râst, with transitions to Müstear and Hüseyinî modes in accordance with the Hüzam mode progression, and the final pitch is Segâh. In the Uşak mode improvisations, the starting pitch is Dügâh, with transitions to Segâh, Tâhir, Acem, and Araban modes, and the final pitches are Dügâh and Nevâ. For the Zavi mode improvisations, the starting pitch is Tiz Bûselik, with a transition to the Nikrîz mode, and the final pitch is Râst. Additionally, it was found that the modal transitions identified in Halil Karaduman's improvisations are predominantly constructed in harmony with the principles of modal progression.

Keywords: Halil Karaduman, Qanun, Taksim, Improvisation, Makam

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Giriş

Kanun enstrümanın yazılı olan bazı kaynaklarda Farabi tarafından bulunduğu ama diğer bazı kaynaklarda ise Mezopotamya da bulunan Çeng adıyla bilinen enstrümandan ilham aldığı düşünülmektedir (Savaş, 2016, s.9). Bu bilgiler haricinde kanun sazının Farabi tarafından icat edilmediği daha eski yıllara dayandığı söylenmektedir. Öztuna (1990) "Farabi tarafından iddia edildiği kanun sazı efsane niteliğindedir. Kanun sazı antik çağa, Eski Mısır ve Sümerlilere dayanmaktadır" şeklinde ifade etmiştir. Karakaya (2001) ise "El- Mûsika'l- Kebir kitabında telli sazları anlatırken kanun sazında bahsetmemektedir ve bu sazın atasının Asurlar ve Babillerin icra ettikleri "kithara" sazı olduğu tespiti edilmiştir" ifadesini kullanmıştır. Bu sazın günümüzdeki hali ile olmadığı arkeolojik kazılar sonucunda tespit edilmiştir. Bu sazın bazı şekillerine Asya'da rastlanmıştır ayrıca Evliya Çelebi Osmanlı Devlet'i zamanında kullanıldığı söylemektedir (Özalp, 1986, s.57). Kanun sazı ses aralığı 3.5 oktav olduğu bilinmektedir. Bu sazın ihtişamlı ve kendine has sesi olması bakımından önem taşımaktadır. İşaret parmağımıza takılan madeni parçalar(yüksük) ve aynı parmağın altına sabitlenen mızrap ile icra edilmektedir. Ayrıca kanun sazı, tüm parmaklarımız ile de çalına bilen ve batı sazlarında kullanılan teknikve yöntemler ile de icra edilebilmesi ile dikkat çekmektedir (Kayhaoğlu, 2011, s.8) Kanun sazı günümüze kadar değişimlerinden biride mandal bakımından olduğu bilinmektedir. Somakçı (2000) "18.yy. sonlarına kadar mandallar kullanılmadan icra edilmiştir. Günümüzde icra edilen mandallı kanun 19.yy. sonrasında kullanılmaya başlanmıştır" ifadesini kullanmaktadır.

Çalgı icracılarının müzikal karakterini, teknik seviyesini ve yaratıcılığını gösterdiği formlardan en önemlisi taksim formudur (Çini, 2024, s.2) Taksim Arapçadan dilimize geçmiş bir kelimedir ve anlamı bölmek demektir. Müzikal dilde ise doğaçlama olarak nitelendirilmektedir. Taksimin gayesi icra edilecek olan müzikal yapıtın makamına alıştırılması ve tanıtılmasıdır (Arnon, Turabi, Toker, 2010, s.117). Özkan (1984) ise taksim için "bir veya daha fazla makam geçkisi yapan ve asıl makamın karakteristik tüm becerilerine sahip olan, icracının öncesin bir hazırlığı olmadan veya belirli bir usul çerçevesinde ele alınmadan icra edilen saz musikisi" olarak tanımlamaktadır. İrcacının müzikal birikim ve bilgisini kendi duygusu ile yorumlayan doğaçlama bir üslup ile oluşturmuş olduğu melodilerin birleşti bir topluluktur (Vural, 2019, s.19). Taksimler, giriş, geçiş, ara, fihrist, konserlerde icra edilen ve soru-cevaplı taksimler olarak belirlenmektedir (Caşka, 2021, s.44).

Taksimler ile verilen bilgiler ışığında icracı için ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Literatür tarandığında ise kişi bazlı taksimlere yönelik araştırmaların bulunduğu görülmektedir. Araştırmamızın konusunu

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

oluşturan Halil Karaduman için Akkuş (2004) yüksek lisans tezinde Halil Karaduman için bazı sanatçıların "sazında çok önemli bir usta olduğu, bütün imkanları zorlayarak icra ettiği ve başarılı olduğu birçok müzik türü olduğunu, icra sırasında koma sesleri ustalikle ve en doğru şekilde kullandığı, kendine has bir üslup ile kendi tavrını oluşturduğı" söylemektedirler.

Resim 1 Halil Karaduman

Halil Karaduman 1959 yılında Urfa ilinin Birecik ilçesinde dünyaya gelmiştir. İcracının kardeşleri arasında en büyük olduğu ve beş kardeşi vardır. Küçük yaşlarda ailesi ile birlikte Gaziantep'e taşınmışlardır. Beş yaşında babası kanuni Fahrettin Karaduman'dan kanun dersleri almaya başlamıştır. Karaduman'ın ilk çaldığı eser "Ben bir küçük cevizim" adlı eser olmuştur. Karaduman'ın çevresinin hep müzisyen olmasından dolayı sürekli eser çalışmaktadırlar sadece Klasik Türk Müziği değil Batı ve Arabesk gibi formlarda eserler icra etmekteydi. Karaduman dönem şartlarında yayınlanan radyo ve plaklarda dinlediği eserleri dikte ederek çalışmalarını sürdürmektedir. 1977 yılında İTÜ TMDK'ı kazanmış ve 1981 yılında mezun olmuştur. Öğrenci olduğu dönemlerde hocaları ile takdir edilen ve beğenilen bir öğrenci olmuştur. Mezuniyeti sonrası TRT ve bazı koroların sınavlarını kazanmış fakat tercih etmemiştir. Nota deşifresinde icra da sergilediği yorumun kuvvetli olmasından kaynaklı müzik piyasası içerisinde kendini göstermiştir ve dönemin önemli sanatçıları ile çalışmıştır. Karaduman'ın etkilendiği sanatçılar arasında Ahmet Yatman, Sezgin Koşka ve Erol Deran'dır. Sadece kanun sanatçıları değil Kani Karaca gibi sanatçıları dinleyerek onlardan etkilenmektedir. Bunun yanı sıra sözlü 2 adet albüm çalışması, konser ve stüdyoda icra ederek derlediği Türkiye'de 3, Yunanistan'da 2 ve Amerika'da 1 albüm kaydı bulunmaktadır. 2000'li yıllarından başında başlamış olduğu metot kitabını 2007 yılında bitirmiştir. 9 Ekim 2012 yılında turne dönüşü hayatını kaybetmiştir (Çini, 2024, s.15-16).

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Buradan hareketle araştırmanın problem cümlesi “Halil Karaduman’ın kanun taksimlerinin müzikal ve teknik analizleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Çalışma, Halil Karaduman’ın taksimlerinde uyguladığı motiflerin, icracılara taksimlerinde cümle ve motif oluşturma da örnek bir niteliğe sahip olması ve icracının taksimlerinin icracılar arasında çeşitlenerek yol gösterici olması bakımından önem taşımaktadır.

Bu çalışma, Halil Karaduman’ın albümlerinde bulunan ve analiz edilmek üzere seçilen Hüzam, Uşak ve Zavil makamında icra ettiği kanun taksimlerini müziksel ve teknik boyutlarıyla inceleyip tahlil etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

-Halil Karaduman taksimlerinde, makamlar hangi ses aralığında kullanılmıştır?

-Halil Karaduman taksimlerinde makam sesleri haricinde kullanılan perdeler nelerdir?

-Halil Karaduman taksimlerinde makam, geçki ve seyir anlayışı nasıldır?

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde elde etmiş olduğumuz veriler evvelce belirlemiş olduğumuz konulara göre şekillendirilir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224). Araştırmada notaya alınan taksimlerin müzikal analizlerinin yapılması, makamsal yapılarının ve icra bakımından teknik boyutlar belirlenmiştir.

Ayrıca çalışmada, “Belgesel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Hali hazırda bulunan belgelerin veya kayırlardan veri toplanmasıdır. Fotoğraf, film, ses ve cd vb. kayıtlardan taranır (Karasar, 2011, s.229). Karaduman’ın icra ettiği Hüzam, Uşak ve Zavil makamı taksimleri notaya alınmıştır.

Evren, kişilerin özellikleri hakkında bilgi edinmeye, tanımaya ve genel bir açıdan incelemeye çalıştığımız topluluğa denir. Örneklem ise kümede belli açılardan belirlenen yöntem ile seçilen kısma denir (Arıkan, 2011, s.47). Araştırmanın evreni Halil Karaduman taksimleri, örneklemi ise sanatçının albümlerinde belirlenen 3 adet taksim oluşturmaktadır. Seçilen taksimler tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1 Taksimler

Taksim 1	Hüzam Taksim	Kanun Albümü	Taksimleri
Taksim 2	Uşak Taksim	Kanun Albümü	Taksimleri

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavi Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Taksim 3	Zavi Taksim	Sta Meri Pou Albümü- Karotseris
-----------------	-------------	------------------------------------

Verilerin çözümlenmesinde, Halil Karaduman'a ait albümlerinde bulunan Hüzam, Uşak ve Zavi makamında icra ettiği taksimler notaya alınmış, notaya alınırken taksim takibinin daha kolay ve rahat olması için "Amazing Slow Downer" programı ile yavaşlatılmıştır ve notaya alınan taksimlerin müziksel ve teknik analizleri yapılmıştır. Notaya alınan taksimler "Finale 2014" programı ile bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Aktarılan bu notalar araştırmacı tarafından tekrar çalınmıştır ve uzman görüşüne sunulmuş "Kapsam Geçerliliği" sağlanmıştır.

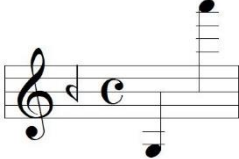
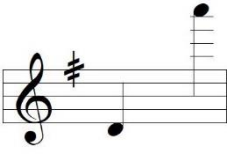
Araştırma Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 13/10/2023 tarihinde toplanan 2023/421 sayılı karar ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.

Bulgular

İncelenen ilgili taksimlerin notaları metnin akıcılığını bozmamak için ekler bölümünde verilmiştir.

Halil Karaduman taksimlerinin makamsal özelliklerine yönelik bulgular

Tablo 2 Taksimlerde kullanılan ses aralığı

Taksim İsmi	Ses Aralığı	Perde İsimleri
Hüzam Taksim		Kaba Irâk- Tiz Nevâ
Uşak Taksim		Kaba Râst- Tiz Muhayyer
Zavi Taksim		Yegâh- Tiz Muhayyer

Tablo 2'de belirtildiği üzere, Hüzam makamı taksiminde Kaba Irak ve Tiz Neva perdeleri arasında, Uşak makamı taksiminde Kaba Rast ve Tiz Muhayyer perdeleri arasında ve Zavi makamı taksiminde Yegâh ve Tiz Muhayyer perdeleri arasında icra edilmektedir. Bu ifadelerle göre, Halil

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavi Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Karaduman'ın geniş aralıklarla kullanması icracının makam seslerine hâkim olduğunu görülmektedir.

Halil Karaduman taksimlerinde makam sesleri haricinde kullanılan sesler

Tablo 3 Halil Karaduman taksimlerinde makam sesleri haricinde kullanılan sesler

Hüzam Taksim				
				
Uşak Taksim				
				
Zavi Taksim				
				

Tablo 3'de belirtildiği üzere, Hüzam ve Zavi makamı taksimlerde 7 ve Uşak makamı taksiminde 5 adet makam sesleri haricinde kullanılan ses olduğu görülmektedir. Halil Karaduman'ın icrasında, makam sesleri haricinde kullandığı sesler, icracının nazari açıdan kullanmış olduğu makamlara hâkim olduğu görülmektedir.

Halil Karaduman taksimlerinde makam, geçki ve seyir anlayışı

Tablo 4 Halil Karaduman taksimlerinde makam, geçki ve seyir anlayışı

	Başlangıç Perde	Geçki	Karar Perde
Hüzam Taksim	Râst perdesi	-15. ve 27 dizek arası Müstear makamına geçki	Segâh perdesi

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

		-28. dizek Segâh makamına geçki	
Uşak Taksim	Dügâh perdesi	-18. ve 19. dizek arası Segâh makamına geçki	Nevâ ve Dügâh perdeleri
		-20. ve 30. dizek arası Tâhir makamına geçki	
		-31. ve 42. dizek arası arası Acem makamına geçki	
		-43. ve 45. dizek arası Araban makamına geçki	
Zavil Taksim	Tiz Bûselik perdesi	-7. ve 9. dizek arası Nikrîz makamına geçki	Râst perdesi

Tablo 4’de belirtildiği üzere, Hüzam makamı taksimde seyir başlangıç perdesinin Râst perdesi olduğu, daha sonra çıkıcı bir hareket ile Gerdaniye perdesine kadar seyir edip Nevâ perdesi yani güçlü perdesinde kalış yapmaktadır. 2. dizekte Nevâ perdesi civarında seyir edip aynı perdede kalmaktadır. 3. dizek başlangıç sesinin Çargâh perdesi olduğu ve çıkıcı bir hareketle Tiz Çargâh perdesini gösterip 6. dizekte güçlü perdesinde kalmaktadır. Eviç perdesi ile 7. dizeğe başlayan icracı çıkıcı bir seyir ile sünbüle perdesini göstermiş ve gerdaniye perdesinde kalarak cümlesini tamamlamıştır. 9. dizek ile seyrine gerdaniye perdesi ile devam ederek 12. dizekte Nevâ perdesinde kalış göstermektedir. Aynı dizekte Tiz Çargâh perdesini kullanarak inici bir hareket sergileyerek 14. dizekte Çargâh perdesini gösterip sonra Segâh perdesinde kalmaktadır. 17. dizekte Müstear makamına bir geçki yaparak 26. dizekte tekrar asıl makama dönmektedir. Önce yukarı yönlü bir seyir özelliği gösterip Tiz Segâh perdesini gösteren icracı daha sonra Hüseyini perdesi üzerinde Segâh makamına bir geçki yaptığı görülmektedir. Kromatik sesler kullanarak Segâh perdesinde karar etmektedir.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Uşak makamı taksimde icracı seyrine Dügah perdesi ve komşu sesleri ile başlamaktadır. Halil Karaduman Yegâh perdesi üzerinde genişleme yaparak Kaba Dügah perdesinde kalış yapmaktadır. 2. dizekte inici bir hareket ile seyir ederek, 3. dizekte güçlü perdesi olan Neva perdesin kalmaktadır. Aynı dizekte Neva perdesi ile seyir ederek ve aynı perde üzerinde devam eden bir seyir özelliği göstermektedir ve Kaba Dügah perdesinde kalış yapmaktadır. Yegâh perdesinden çıkıcı bir hareket ile 17. dizeğe kadar seyir gösterip tekrar aynı perdede kalış yaptığı görülmektedir. 18. dizekte Segâh üzerinde Hüzam makamına geçki yapmak için Hisar ve Eviç perdelerini kullanmaktadır. Tekrar asıl makama dönmek için 19. dizekte Hüseyni ve Acem perdelerini kullanarak Dügah perdesinde kalış gösterip asıl makama dönmektedir. Tahir makamına geçki yapmak için Neva perdesini gösterip Muhayyer perdesinde kalış göstermektedir. 30. dizekte ise Acem makamına geçki yaptığı ve tekrar Muhayyer perdesinde kalış yaptığı görülmektedir. 43. dizekte Araban makamına geçki yapmak için Dik Sünbüle, Sünbüle Eviç ve Hisâr perdelerini kullandığı ve daha sonra asıl makama dönüş yapabilmek için Hüseyni ve Acem perdelerini kullandığı görülmektedir. Asıl makama döndükten sonra Nevâ-Dügâh perdesinde karar etmektedir

Zavil makamı taksimde seyre başlarken Tiz Buselik perdesini kullanmaktadır. Daha sonra Tiz Muhayyer perdesine kadar çıkıcı bir hareket sergileyerek Tiz Nim Hicaz perdesinde karar etmektedir. 5. dizekte ise Nikriz makamına geçki yaparak makamın karakteristik özelliğini göstermektedir. Tiz Muhayyer perdesinden inici bir hareket ile Tiz Çargâh perdesinde kalış göstermektedir. Tiz Çargâh perdesi üzerinde Nikriz geçki yapabilmek için Tiz Hisar perdesini kullandığı görülmektedir. Tiz Buselik perdesi ile asıl makama dönmekte ve bu esna da kullandığı Acem perdesini süsleyici perde olarak kullandığı görülmektedir. Daha sonra Hüseyni Aşiran perdesi ile seyri edip Neva perdesinde kaldığı görülmektedir. Tekrar Hüseyni Aşiran perdesi ile seyir edip Gerdaniye perdesini göstermekte ve Çargâh perdesinde kaldığı görülmektedir. Önce Nim Hicaz ardından da Dik Kürdi perdelerini kullanarak Nikriz makamına geçmekte ve Rast perdesinde karar etmektedir.

Halil Karaduman icralarında zengin perde kullanımları Türk Müziğine olan hakimiyetini göstermektedir. Ayrıca icrası içerisinde kullanmış olduğu zengin makam geçkileri icracının nazari açıdan makamlara yüksek düzeyde hâkim olduğu görülmektedir. İcracının sazındaki duygusal yansımalar müzikal yaratıcılığın yüksek olmasıyla beraber taksimlerinde geniş yelpazeli bir seyir anlayışı ortaya koymaktadır. Bu sebeplerle beraber icracı taksimlerde kendine has bir tavır ortaya koyduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Halil Karaduman Hüzsam, Uşşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Hüzsam makamı taksimde Kaba Irâk ve Tiz Nevâ perdeleri, Uşşak makamı taksimde Kaba Râst ve Tiz Muhayyer perdeleri ve Zavil makamı taksimde Yegâh ve Tiz Muhayyer perdeleri arasında taksimini icra ettiği tespit edilmiştir. Halil Karaduman'ın geniş aralıklarla kullanması icracının makam seslerine hâkim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hüzsam ve Zavil makamı taksimlerde 7 ve Uşşak makamı taksimde 5 adet makam sesleri haricinde kullanılan ses olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Halil Karaduman'ın icrasında, makam sesleri haricinde kullandığı sesler, icracının nazari açıdan kullanmış olduğu makamlara hâkim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hüzsam makamında icra edilen taksimde Rast perdesi ile başladığı, Hüzsam makamın formunu bozmadan seyre uygun bir şekilde Müstear ve Hüseyini makamlarına geçki yaptığı ve Segâh perdesinde karar ederek taksimi sonlandırdığı tespit edilmiştir.

Uşşak makamı taksimde Dügah perdesi ile taksime başlamakta, Segâh, Tahir, Acem ve Araban makamlarına geçkiler yapıldığı ve bu geçkilerin makam seyri içerisinde kullanılan ve uygun bir biçimde kullandığı, karar ederken Dügah ve Neva perdelerini kullandığı tespit edilmiştir.

Zavil makamı taksimde Tiz Buselik perdesi ile seyre başladığı, Nikriz makamına geçki yapıldığı ve bu geçki asıl makamın seyrine uygun bir şekilde icra edildiği ve Rast perdesinde karar ettiği tespit edilmiştir.

Halil Karaduman icrası içerisinde kullanmış olduğu zengin makam geçkileri icracının nazari açıdan makamlara yüksek düzeyde hâkim olduğu tespit edilmiştir. İracının sazındaki duygusal yansımalar müzikal yaratıcılığın yüksek olmasıyla beraber taksimlerinde geniş yelpazeli bir seyir anlayışı ortaya koyduğu ve icracı taksimlerde kendine has bir tavır ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırma sonucunda aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Halil Karaduman'ın kanun ile icra etmiş olduğu taksimlerinde belirttiğimiz makam, geçki ve seyir anlayışının sazadeler tarafından kanun ve farklı sazlarda uygulanması,
- Müzik Eğitimi, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuarlarda verilen kanun derslerinde Halil Karaduman icra tarzının, müzik icrası yöntemlerinden biri olarak kabul edilmesi ve öğretilmesi önerilmektedir.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Kaynakça / Reference

- Akkuş, S. (2004). Türk Müziğinde Halil Karaduman ve Göksel Baktagir'in Müzik ve Kanun Sazındaki Eğilimleri ve Yönelişleri, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Arıkan, R. (2011). Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Arnon, Y. Turabi, A.H. & Toker, H. (2010). Türk Taksim Formunda Duraklama'nın Sözel Bir Anlatım Olarak Kullanımı, Fonksiyonu ve Anlamı. M.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi. 39(2), 117-132.
- Caşka, M. (2021). Hasan Ferit Alnar Keman Ve Piyano Süiti Taksim Bölümünün Geleneksel Etki Analizi. Balkan Müzik ve Sanat Dergisi, 3(2). 37-50.
- Çini, S. (2024). Kanun Taksimlerine Yönelik Alıştırmaların Kanun Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Bir Alan Araştırması: Halil Karaduman Örneği, Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kahyaoğlu, Y. (2011). Kanun Sazı Öğretiminde Klasik Türk Müziği Saz Eseri Formlarının Fonksiyonlarının İncelenmesi, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Karakaya, F. (2001). Kanun, TDV İslam Ansiklopedisi. 24. Cilt. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/24/C24007907.pdf>
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (31.Basım), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara
- Özalp, M.N. (1986). Türk Musikisi Tarihi- Derleme 1.Cilt. TRT Müzik Dairesi Basılı Yayınlar Müdürlüğü. Ankara.
- Özkan, İ.H. (1984). Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri. Ötüken Neşriyat A.Ş. İstanbul.
- Öztuna, Y. (1990). Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi I. Kültür Bakanlığı Basımevi. Ankara.
- Savaş, K. (2016). Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon Kocatepe Üniversitesi. AfyonkaraHisâr.
- Somakçı, P. (2000). Mesleki Müzik Eğitimi Yapan Üniversitelerde Başlangıç Düzeyi İçin Kanun Öğretim Yöntemine İlişkin Sistemik Bir Yaklaşım, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Vural, F. (2019), Kanuni Hacı Arif Bey Ve Kanuni Vecihe Daryal Taksimlerinin İcra Teknik Analizleri, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık. Ankara.

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art "
[trk dergisi/2024]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:5

Sayı/Issue: 2

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Ekler

1-Hüzâm Taksim²

Hüzam Taksim

The musical score for Hüzam Taksim is presented in 10 staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and features several trills (marked with '3') and glissandos (marked 'gliss.'). The notation is in treble clef.

² Kanun Taksimleri Albümü-Hüzam Taksim (1990)

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Hüzam Taksim
2

The image displays a musical score for the Hüzam Taksim, measures 11 through 21. The score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The tempo is marked 'Allegretto'. The score features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Measures 11, 13, 15, 16, 18, and 21 contain triplets. Measure 12 includes a 'Vib..' (vibrato) instruction. Measures 18, 19, 20, and 21 are marked with 'Suz' (Suzuki) and are separated by dashed lines. The score concludes with a '-2-' at the bottom.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Hüzam Taksim
3

The image displays a musical score for the Hüzam Taksim, 3. part, spanning measures 22 to 32. The score is written in a single system with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signature is 2/4. The music is characterized by a complex, rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, often grouped in beams. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and triplets. The measures are numbered from 22 to 32. The score concludes with a double bar line and a page number -3- centered below it.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Hüzam Taksim
4

The musical score for Hüzam Taksim, measures 33-39, is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The score consists of seven staves of music. Measure 33 is a simple quarter-note melody. Measure 34 features a triplet of eighth notes. Measure 35 continues the melody with quarter notes. Measure 36 is a more complex passage with eighth-note patterns. Measure 37 includes a triplet of eighth notes and a trill. Measure 38 features a trill and a triplet of eighth notes. Measure 39 concludes the passage with a quarter-note melody and a final double bar line.

2-Uşak Taksim³

Uşak Taksim

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

³ Kanun Taksimleri Albümü-Uşak Taksim(1990)

Uşak Taksim
2

The image displays a musical score for a Uşak Taksim, consisting of 11 staves of music. The notation is in treble clef with a 2/4 time signature. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several triplet markings (indicated by a '3' above a bracket) and vibrato markings (labeled 'Vib.') at the end of measures 20 and 21. The piece concludes with a double bar line and the number '-2-' below it.

Uşak Taksim
3

The musical score for Uşak Taksim, measures 22-32, is presented in a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The piece begins with a melodic line in measure 22, followed by a series of chords and melodic fragments. Measures 23-25 feature a complex rhythmic pattern with many sixteenth notes. Measures 26-28 include triplets and a vibrato (Vib.) marking. Measures 29-30 show a continuation of the melodic and rhythmic motifs. Measures 31-32 conclude the piece with a final melodic phrase. The score is marked with measure numbers 22 through 32 and includes a page number -3- at the bottom.

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zavil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Uşak Taksim
4

The musical score for Uşak Taksim, measures 33-43, is presented in a single staff with a treble clef and a 4/4 time signature. The piece is in the Uşak makam. The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several triplet markings (3) and eighth-note markings (8va) throughout the score. The piece concludes with a fermata over the final note.

-4-

Uşak Taksim
5

44

45

46

47

48

49

50

51

52

tr

Vib.

3-Zâvil Taksim⁴

Zâvil Taksim

1 Sya tr

(Sya)

(Sya)

(Sya)

(Sya)

5 Sya tr

(Sya)

(Sya)

(Sya)

(Sya)

(Sya)

⁴ Sta Meri Pou Albümü-Karotseris (2001)

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zâvil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Zâvil Taksim
2

(8va)

11

(8va)

12

(8va)

13

14

15

16

17

Vib. Vib.

18

19

20

21

-2-

Halil Karaduman Hüzam, Uşak ve Zâvil Makamı Taksimlerinin Müziksel Analizleri

Zâvil Taksim
3

The musical score for Zâvil Taksim, measures 22-26, is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked '3'. The score consists of five staves. Measures 22 and 23 feature a series of eighth notes with triplets. Measure 24 includes a triplet of eighth notes followed by a quarter note with a sharp sign. Measure 25 shows a sequence of eighth notes with a sharp sign. Measure 26 concludes with a sequence of eighth notes and a final quarter note.